

Direktoratet for **naturforvaltning**

FoU-prosjekt om villrein, ferdsel og inngrep
Hjerkin 2.april 2009

Vemund Jaren
Direktoratet for naturforvaltning

Villrein og Samfunn

5 pilarer som forvaltningen av norske villrein fjell bør stå på i fremtiden:

- Løfte villreinen fra "menighet" til samfunn
- Sterkere fokus på arealforvaltningen
- Slutt på "bit for bit" – forvaltningen
- Større sammenhengende leveområder for villrein
- Tilrettelegge for bærekraftig verdiskapning

Hovedutfordringen er at vi lykkes med å forankre *samlige* pilarer slik at bygverket står støtt

Politisk oppfølging

- Villreinen og villrein fjellene er gitt en sentral plass
- Nasjonalt resultatmål: **Villreinens leveområder skal sikres**
- Innst.S.nr.228(2004-2005): *Komiteen* støtter de arealpolitiske målene slik de er listet opp i meldingen, og vil særlig understreke at **villreinens leveområder skal sikres....**

St.meld.nr.26 (2006 – 2007)

Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand

5.1 Strategiske grep for en bærekraftig arealpolitikk

Regjeringen vil:

- Forbedre beslutningsgrunnlaget for arealpolitikken gjennom bedre kartlegging av nasjonale verdier, større krav til kommunal oppdatering av planer og økt vekt på regional planlegging og koordinering.
- Sikre at arealbruken understøtter målet om å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2010.

St.meld.nr.26 (2006 – 2007)

Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand

5.3.3 En helhetlig arealforvaltning i fjellområdene

Regjeringen vil:

- Stimulere til at fylkeskommuner, fylkesmenn og kommuner samarbeider om regionale planer for fjellregionene som avklarer langsiktige rammer for blant annet hyttebygging, næringsutvikling og store infrastrukturtiltak
- Stimulere til bedre samordning mellom verneforvaltning og forvaltning etter plan- og bygningsloven og andre lover i fjellet.

St.meld.nr.26 (2006 – 2007)

Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand

5.3.4 Sikring av villreinens leveområder

Regjeringen vil:

- Sikre villreinens sentrale plass i norsk fjellfauna, gjennom regionale planer og etablering av europeiske og nasjonale villreinområder.

”Bestillingsbrev” fra MD 12.04.07

- Miljøverndepartementet ber om at fylkeskommunene utarbeider fylkesdelplaner for en helhetlig forvaltning av fjellområder som er spesielt viktige for villreins framtid i Norge
- Fastsetting av 10 nasjonale villreinområder (inkl. også Setesdal Austhei)

Fylkesdelplaner

for de nasjonale villreinområdene

- Startet 2007/08: Hardangervidda, Setesdalsheiene, Rondane – Sølknletten
- Startes 2009 - 2010: Forollhogna, Nordfjella, Ottadalen, Snøhetta – Knutshø* (*revidert plan for Snøhetta – Knutshø godkjent i MD mars 2009, mer avgrenset revisjon enn prosessen for de øvrige områdene)
- Utfordringer: Skape gode planprosesser som balanserer vern og bruk på en god måte, og som sikrer et lokalt eierskap til planene
- Kritiske faktorer: God dokumentasjon og kartgrunnlag, tilstrekkelig finansiering

Bevaring av leveområder

– behov for spesifikk kunnskap om;

- villreins historiske arealbruk over tid
- villreins arealbruk i dag – også knyttet til kategorier av dyr (kjønn/alder/årstid)
- ”naturgitte” og menneskeskapte barrierer og korridorer i landskapet
- fordeling av ”funksjonsområder”; sesongbeiter, trekkveger, kalvingsland m.m.
- planer for konkurrerende arealbruk og påvirkning av menneskelig ferdsel

Kunnskapsbehov knyttet til menneskets arealbruk

- Påvirkning og effekter av ulike former for infrastruktur som veger, jernbane, kraftlinjer, reguleringsmagasiner og bebyggelse
- Ulike former for menneskelig ferdsel knyttet til turisthytter og sti- og løypenett, hytteområder, reiselivsbedrifter, parkeringsplasser og alpinanlegg.
- Andre aktuelle problemstillinger kan være motorferdsel i utmark, sykling, skiseiling/kiting, hundekjøring, ridning, moskusguiding og andre former for ”safari”, hundepøver, jakt, ferdsel knyttet til landbruk/beitebruk og Forsvarets oppryddingsarbeider.

Kartleggingmetoder for villreins arealbruk

- Intervjubasert kartlegging – lokal erfaringskunnskap
- Systematisering av stedfestede observasjoner
 ➔ Kart + rapport som NINA Rapport 339 for Rondane – Sølknletten
- Kartlegging ved hjelp av ny teknologi:
 - GPS-instrumentering av rein
 - Kartlegging av potensielt habitat (vegetasjon og lavbeiter) på grunnlag av fjernmålingsdata

Villreinen i Dovre - Rondane

- Mangler tilsvarende arealbruksdata som i region sør
- Store arealbruksutfordringer
- Opprettet store verneområder i regionen med villreinen som viktigste verneformål – behov for kunnskap om effekter av vernet og som grunnlag for framtidig skjøtsel og forvaltning
- Lokalt initiert prosjekt i Snøhetta vært på ”høring” – stor interesse fra aktuelle brukerinteresser for å delta (eks Statkraft, Statnett, Forsvarsbygg, kommuner)

Innst.S.nr.131 (2007 – 2008)

- Komiteen er opptatt av at beslutninger skal fattes på grunnlag av kunnskap og faglige vurderinger. Det foreligger mye generell kunnskap om blant annet villrein og forstyrrelser innhentet fra andre fjellområder.
- Komiteens flertall er av den oppfatning at innhenting av spesifikk kunnskap fra områdene rundt Snøheim vil kunne bidra til et enda bedre beslutningsgrunnlag, og også slik kunne bidra til å dempe konflikter.
- Det bør derfor gjennomføres en kartlegging av villrein, friluftsliv og næringsutvikling basert på ulike scenarier ved tilbakeføringen av Hjerkinanleggene. En slik kartlegging bør blant annet ta for seg villreins arealbruk, trekkveier, beite og effekter av inngrep.

Innst.S.nr.131 (2007 – 2008)

- Flertallet vil understreke betydningen av at kartleggingen og kunnskapsinnhenting starter raskt, slik at en kan bruke tidsrommet frem til utgangen av 2012 til å måle effekten av tilbakeføringen av skytefeltet inkludert effekten av veien.
- Flertallet viser til brev datert 23. november 2007 fra miljø- og utviklingsminister Erik Solheim, hvor han signaliserer at han vil se nærmere på initiativet fra fylkesordføreren i Sør-Trøndelag og senere komme tilbake til dette prosjektet.

Pressemelding fra MD 07.10.08

- Kunnskapen vi får gjennom prosjektet vil gi grunnlag for ei langsiktig berekraftig forvaltning av området, seier miljø- og utviklingsminister Erik Solheim
- Prosjektet i Snøhettaområdet skal studere villreinen sin arealbruk, menneskeleg aktivitet og ulike sider ved framtidig næringsutvikling og turisme. Det er føresett at aktører med verksemd og interesser i området blir aktivt involverte i prosjektet.

Organisering og gjennomføring av prosjekt

- Estimert kostnad for Snøhetta i budsjettinnspill 2,5 mill kr pr år, tilgjengelig over DNS budsjett 2009 1,9 mill kr
- Kan organiseres og gjennomføres tilsvarende "Villreinprosjektene i Langfjella"
- Interessant å utvide perspektivet til å gjelde hele Dovre – Rondane-regionen når det først skal GPS-merkes dyr, vil også gi verdifull kunnskap til arbeidet med fylkesdelplaner og andre aktuelle problemstillinger i regionen. Støtte til dette fra møte 16.12.08

Status prosjektetablering

- DN har fått i oppdrag fra MD å sørge for oppstart og gjennomføring av prosjekt i.h.t bevilgning
- Mandat fra møte på Hjerkin 16.12.08 til å gjennomføre merking av rein i Snøhetta og å arbeide videre med utvidelse til et regionalt prosjekt
- Inngått avtale med NINA om et oppstartsprosjekt med to hovedelementer:
 - merking av rein i Snøhetta og Rondane
 - gjennomføring av et dialogseminar for konkretisering av innhold i et hovedprosjekt
- DN og Norsk Villreinsenter arbeider parallelt med klarlegging av finansiering og organisering av et hovedprosjekt i Snøhetta, og et utvidet regionalt prosjekt

Formål

Hensikten med dagens møte er:

- å presentere tidligere utredning av aktuelle problemstillinger i Snøhetta (villreinnemnda)
- å orientere om prosjektstatus (NINA)
- å presentere erfaringer fra et tilsvarende prosjekt med stor brukermedvirkning og brukerfinansiering i Setesdalsheiene (Grimsby, Sira Kvina)
- å kartlegge vilje til finansiering fra aktørene og få fastlagt en tentativ budsjettamme for detaljplanleggingen av et hovedprosjekt
- å få opprettet et interimsstyre med valg av leder

Finansiering

- Årets øremerka bevilgning på 1,9 mill kr over DNS budsjett går med til merking av rein, gjennomføring av dialogseminar og innkjøp av en del ferdselstellere
- Øvrig prosjektaktivitet i 2009 avhengig av:
 - finansieringsbidrag fra andre aktører
 - mulige bidrag fra fagutredningsmidler knyttet til fylkesdelplanene
- Lavere investeringskostnader for seinere år, dvs mer til annen prosjektaktivitet
- Viktig å få kartlagt en planleggingsramme for
 - hovedprosjekt i Snøhetta
 - et utvidet regionalt prosjekt